

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo ałch'ídn iltah at'éégo yich'í' yałti' da lęk'e,

² Áídá' díí iké'yú yołkaalı́ bİYe' binkááyú nohwich'í' yałti', án dawahá bíyéé doleełgo nyinkłni, án binkááyú ałdó' ni'goszán áyíılaahi;

³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí bee án ałdó' bits'á' idindláád, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'ąą nt'éégo nł't'éégo áyíłsįgo hadag áyíłsį; dabızhą nohwinchq' íí nohwá yidnłkqodá', da'itise goz'ąayú Ízısgo At'éhi bigan dihe'nazhinéego dahnesdaa;

⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań bİYe' nlijhíí bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa.

⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i ła' gáyıłnıid da go'íí, Shiye' nlıí, díí jıidí' nitaa sílıí. Ła'íí doo hak'i gánıid da ałdó', Bitaa nshłjı doleeł, bíihíí shiye' nlıj doleeł.

⁶ Ła'íí dantsé gozłinihíí ni'goszán biká'zhı' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yałti'go gáníí, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí dawa daabokąqh le'.

⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yaa yałti'go gánádo'ıid, Binadaal'a'á spirits daan-

l̄jigo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíi kọ' dahdinahíi daanljigo ánáyiidlaa.

⁸ Áídá' biYe'híi gáyil̄nii, Bik'ehgo'ihí'nań n̄l̄íníi, doo ngonel'ąą dayú dahazh̄i' nant'áá doleeł; dážhó n̄t'éeego nant'áá.

⁹ Nzhọqgo ágot'eehíi n̄l̄ nzhọq, nchọ'go ágot'eehíi n̄l̄ nchọ'; ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinnaahíi hadín n̄l̄ nakaihíi bitisgo n̄l̄ goyil̄shóq̄híi bee hanidilaa.

¹⁰ Ła'íi gánábı̄do'n̄iid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gosdzán nín'ąą; yááhíi nigan bee ánlaa.

¹¹ Ái bech'ígowáh; nizhą da'áik'ehgo ánt'ée; ái dénchọ' daaleeh, diyágé dénchọ' hileehíi k'ehgo;

¹² Ái ch'id il̄hanéil̄zaahíi k'ehgo il̄haní̄l̄éeh doleeł, ła'íi łāhgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíi da'ágánt'ée, ła'íi doo ngonel'ąą dahíi bee hińnáá doleeł, yil̄nii.

¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagol̄íníi doo hak'i ła' gáyil̄n̄iid da go'íi, Shigan dihe'nazhinéego síndaa, ni'ina'íi nikel̄t'ááhyú ninín̄il̄zh̄i'.

¹⁴ Ái dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíi daanlj̄ishą', n̄nee hasdádokahíi yin̄ádaadéz'j̄i doleełgo odaas'a'ihí?

2

¹ Ái bighą nt'é daadisiits'aaníi dawa baa daagondząągo dábik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah.

² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagol̄íníi binkááyú hasdziihíi da'an̄ii dážhó n̄dzilgo, ła'íi nchọ'go ádaach'it'eehíi ła'íi doo da'ch'idits'ag dahíi da'ái bee koch'j̄i nanáhi'n̄íiłgo;

3 Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo nlt'ééhíí doo hádaat'íí dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehń dantsé ánniid ni', áídí' hadín daabi'dists'aaníí áldó' da'anii daaniigo yaa nohwil nanádaagolní';

4 Bik'ehgo'ihí'nań áldó' da'anii niigo godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ágólaa, ízisgo áná'ol'ííhíí, íltah at'éégo godiyihgo áná'ol'ííhíí áldó', lá'íí dabíí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágolní'.

5 Ni'godzáń begonáhíí baa nagohiilní'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo yedaabik'eh doleelgo yaa godin'aa da.

6 Lah dahgoz'aaagee lá' gánúigo yaa nagolní', Nnee daat'éégo nt'é bigha baa natsínkees nt'éé, nnee nli-iníí daatéego nt'é bigha binádín'íí?

7 Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'ihézhi' dábich'í'yú at'éégo ánlaa; ízisgo at'éégo lá'íí daach'idnłsigo bá ágonlaa, nant'anch'ah bik'edín'aaquí k'ehgo, lá'íí dawahá ánlaahíí yebik'ehgo nńktíj:

8 Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú nńné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyinkíídá', dała'á ndi doo ágodihgo da yebik'ehgo nyinkíí ni'. Áídá' k'adíí dawahá yebik'ehíí doo hwahá daahiiltséh da.

9 Áídá' Jesus daanéel'íí, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dét'ihézhi' dábich'í'yú at'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee nnee dała'á daantíígee bá da'itsaahíí yilih doleelgo biniigonkt'éégo daztsaa; áí bigha nant'anch'ah bik'edot'aaquí k'ehgo ízisgo at'éégo lá'íí daach'idnłsigo bá ágólzaa.

10 Bik'ehgo'ihí'nań bigha dawahá daagolíníí, dawahá áyílaahíí bichagháshé láago bits'á'idindláád goz'aą yune' ha'áyihiniigo, hasdách'igháhíí begodeyaago yebik'ehíí biniigodilnéhíí bee dázho nł'éego ábidoliigo dávik'eh.

11 Hadile'íí la'íí hadaadeszaahíí dała'á yits'á'dí daanlii: áí bigha doo yik'e idaayándzigo shik'íyú daayihii,

12 Gáníigo, Shik'íyú naa bił nadaagoshni' doo, daanokąahíí íla'at'éeyú na'ihénsigo ha'dish'aah.

13 Áídí' gánádo'niid, Dabízhá ba'oshíí. Áídí' hananádzii, Kúnko, shíí hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nań shaa yinilíí bił daanshlii.

14 Áík'ehgo áí chagháshéhíí bidil hik'e bits'í daagolíhíí k'ehgo bíí áldó' ágádelzaa; bíí datsaahíí bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'an, da'ílií dołchiil doleełhíí bigha;

15 La'íí hadín da'itsaah yeneldzidhíí bigha bi'ihí'na' danes'aądzhi' isnah daanliinií hasdáyidonigo.

16 Da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ye'adaat'éhi doo ye'at'éego ádelzaa da; áidá' Abraham bits'á'dí hadaakishchiinií ye'at'éego ádelzaa.

17 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidgee okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini biłgoch'oba'go la'íí begondliigo hileehíí bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dávik'eh, nnee bincho'íí bá bidil yee nahiniil doleełgo.

18 Dabíí biniigodelzaagee nabídinestaądhíí bigha, hadíí nabída'dintaahíí yich'odaanihi at'éé.

3

1 Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahí daanohtíni, yaaká'dí' itah nohwiká ánniidí, Christ Jesus, da'ohiidlaa daahiidleehí bigha des'a'í nłini, ła'í nohwi'okaaah yebik'ehi da'tiséyú sitini nzhooogo baa natsídaahkees;

2 Áń habiltíniń begondlijdgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihinań bichagháshé nł'éego yinádéz'iini k'a'at'éego.

3 Kih ágole'í kih ágolzaahí bitisgo daach'idnłshí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłshí yik'eh sitij.

4 Kih dała'á gon'áago nnee ła' ádaagozlaahi at'éé; áidá' Bik'ehgo'ihinańhí dawahá áyílaahi at'éé.

5 Moses Bik'ehgo'ihinań yána'iziidi nlijgo, Bik'ehgo'ihinań bigowa biyi' nł'éego na'iziidgo yunáasyú ch'í'nah doleehí dabíntsedá' yaa nagolni' lək'e;

6 Áidá' Christ-hí Bik'ehgo'ihinań biYe' nlijgo Bik'ehgo'ihinań bigowa dágoz'aa nł'éego nł'éego yinádéz'ij; dąngont'i'zhí' doo nohwiini' hah dago ła'í nohwił daagozhooogo yaaká'yú dahazhí' ihinaahí ndaahondliihí daahontayúgo, née Bik'ehgo'ihinań bichagháshé itah daandlij.

7 Áí bigha Holy Spirit gáníhí k'ehgo ádaanoht'ee, Díj jji biyati'í daadohts'ago,

8 Da'igoljyú Israel hat'i'í nabídinestaa n'dá' Bik'ehgo'ihinań doo bikísk'eh ádaadzaa da n'í k'ehgo doo nohwijí nł'izgo ádaanoht'ee da le':

9 Áígee daanoht'ee n'í nashídaanestaa shídaagoljij, dizdin legodzaahí biyi' itah at'éego

ánásht'ijlǐ́ daayiltsaa.

10 Áí bigha áí daalinolt'ijlǐ́ doo baa shil gozhóq dago gádēniid, Dábik'ehn bijí́ biyi'dí' ndaahĩ́siih, shikísk'eh ch'ogaalí́ doo yídaagołsı́ da.

11 Áí bigha shágóchiidgo shit'a dahdidishniidá' gádēniid, Shihá'idzoł yuñe' doo okáh át'éé da.

12 Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa, shik'íyú, dah lək'eyúgo nchó'í hik'e doo odlaa dahí́ nohwi-jí́ yuñe' bengonyáá lək'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań hińahi dń́ko bits'á' dahdidohkahi at'éé.

13 Dawa jji ildag yádaalti', dí́ jji t'ah nohwich'ı́' bil ch'ı́otaqadá'; dah lək'eyúgo nchó'í k'izé'idilteehí́ bee dń́ko nohwijí́ ntl'iz hileeh.

14 Dantsé Christ bada'osiidli'í́ danes'aqdzhi' daahóntayúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh;

15 Gánohwiłdi'niidá', Dí́ jji biyati'í́ daadohts'ago doo nohwijí́ ntl'izgo ádaanołsı́ da le', Israel hat'ı́'í́ Bik'ehgo'ihí'nań doo yikísk'eh ádaadzaa da n'í́ k'ehgo.

16 Ła' daidezts'aqadá' doo yikísk'eh ádaat'ee da ni', áídá' Moses Ęgyptdí' ch'ınńilí́ doo dawa ágádaadzaa da lək'e.

17 Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihí'nań doo bil gozhóq dago ádaayilsgo dizdin łegodzaa lán? Nńee nchó'go ánadaat'ijgo da'igoljíyú nanezna' n'í́ shı́ ya'?

18 Daa daat'éhi bich'ı́' Bik'ehgo'ihí'nań bit'a dahdidilniidá' gń́niid, Shihá'idzoł yuñe' doo ohkáh át'éé da? Doo da'odlaa dahí́ zhá áyilńii.

19 Áík'ehgo bídaagonłzi, doo da'odlaa dahí́ bigha doo ákóne' okáhgo da.

4

1 Áí bighą haląą baa daagondząą le', dah lẹk'eyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bihá'idzoł yune' nkáh doleęgo nohwaa det'ąą n'íí t'ah bił ch'í'otaądá', nohwíí ła' dńko dábich'í' ndohkahi at'éé.

2 Yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yá'iti'; daanohwitaa n'íí ałdó' bich'í' yá'iti' ndi daidezts'aaní doo daayosdłąą dahíí bighą doo bich'odaazńi' da.

3 Hadíí da'osiidłąądíí zhą áí há'idzołíí yune' ohiikáh, áí há'idzołíí Bik'ehgo'ihí'nań áníigo gńńiid, Shágóchįįdgo shitł'a dahdidishńiidá' gádėńiid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzáń nńit'ąądá Bik'ehgo'ihí'nań ánát'įłłíí ąął łałzaa ndi ánńiid.

4 Łahgee gosts'idiskaaníí bijįi yaa yakti'go dahgoz'ąą gńńíigo, Gosts'idiskaaníí bijįi Bik'ehgo'ihí'nań binasdziid n'íí ni'inzíidgo hanayoł lẹk'e.

5 Áídí' kú dahnągost'ąą gńńíigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da.

6 Áík'ehgo ła' t'ah ákóne' okáhíí bá goz'ąą; áídá' nńee dantsé bich'í' yá'iti' n'íí doo daayosdłąą dahíí bighą doo hak'e ha'ákai da:

7 Áík'ehgo ńzaad ogoyááhíí bikédí'go łał jįi Bik'ehgo'ihí'nań nnągon'ąą, David binkááyú gńńiidgo, Díí jįi biyati'íí daadohts'ago doo nohwijíí ntł'izgo ádaanohsı da le'.

8 Há'idzołíí Jesus bee baa daagodez'ąayúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nań łał jįi doo gńńadí'ńii da doleę ni'.

9 Áí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bichągháshé daanli-

iníí há'idzołíí t'ah bá goz'ąą.

10 Dahadín há'idzołíí yuņe' ha'ayááhíí dabíí binasdziid n'íí ni'inziíd, Bik'ehgo'ihí'nań binasdziid n'íí ni'inziídhíí k'ehgo.

11 Áí bighą haląą, áí há'idzołíí yuņe' ha'áhiikáhíí bich'į' dahdaandq̄h le', doo ágáhiit'įi dayúgo, doo da'odląą da n'íí k'ehgo dánko nanádnkaaki at'éé.

12 Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi hińáhi ła'íi dážq̄ nalwodi at'éé, bésh be'idiltkishé dá'łts'a' denihíí bitisgo deníni at'éé, dagózhq̄ yuyahyú na'gizh, koyi'siziiníi, kospirit łenehenlááyú, ła'íi łhadaadit'aaníi iwoł łenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesíi ła'íi kojíi biyi' ágot'eehíi koł ch'į'nah áyłsi.

13 Ni'gosdzán biká' daahinaahíi dała'a ntúígee Bik'ehgo'ihí'nań doo bits'ąą nant'į'hi at'éé da, áidá' bił ik'ídaandq̄híi doo nt'é binadzahgee bił le'eskaad dago, dawahá bił ch'į'nah daanłi.

14 Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań biYe', yaaká'yú bił onágodzaahíi, nohwi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ízigo at'éhi nohwá siziigo, haląą da'ohiidląą daan'ńihíi ndzilgo daahóntą' le'.

15 Nohwi'okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíi k'ehgo bíi ądó' dawa bee nabí'dinestąąđ ndi doo hak'e ni'isii da.

16 Áí bighą haląą doo t'ąązhi' daashiijeed dago Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íi dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleelgo, ła'íi dawahá doo bídaanel'ąą dagee biłgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleelgo.

5

1 Okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sinilíí dała'á ntííígee nnee bitahdí' haltínihíí, Bik'ehgo'ihinań zhinéégo ágot'eegee nnee yá sizíigo, Bik'ehgo'ihinań ye'okaaḥgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, la'íí nchq'go ánách'ot'ííhíí bigha ye'okaaḥíí nayiltseedgo yaa yihiniilgo nniltíí:

2 Án hadín doo goyáá dahíí la'íí doo ndzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígólsj; dabíí ndi doo ndzil dago bich'í' nágodidáhíí bigha.

3 Áík'ehgo nnee nda'íksiihíí bigha ye'okaaḥíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinań yaa hińiiłhíí k'ehgo bíí ndi ni'íksiihíí bigha ágánát'íihgo goz'aa.

4 Nnee doo la' dabíí ízigo at'éégo okaaḥ yebik'eh nliigo ha'ídilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihinań habiltííyúgo zhá, Aaron hayiltíihíí k'ehgo.

5 Áík'ehgo Christ aldó' dabíí ízigo at'éégo okaaḥ yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'ídoltíí da, áídá' hadín, ShiYe' nííí, díí jiidí' nitaa sílíí, bilnńiidíí án habiltíí.

6 Łahgee dahnágost'aaagee gábilnńiid, Melkízedek okaaḥ yebik'eh n'íí k'ehgo doo ngonel'aazhí' okaaḥ yebik'ehi nííí.

7 Christ ni'gosdzán yiká' naghaadá' dázhq' chaal okaaḥgo bináá tú nadaazlii lék'e, da'itsaahíí bits'á'zhí' hasdábilteeh yinel'aaḥíí náyokaaḥgo yich'í' okaaḥ, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań yidnńsłhíí bigha bidiits'ag;

8 Bik'ehgo'ihinań biYe' nlii ndi goyéégo bich'í' nagoyááhíí bee biTaa aníihíí yikísk'eh at'éégo yígólsjíd;

9 Áík'ehgo dázhọ nkt'éégo ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'ąą dahíí begodeyáhi silij;

10 Án, Melkízedek n'íí k'ehgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nłj doo, bılńiigo Bik'ehgo'ihí'nań habılj.

11 Án ląągo baa nadaagohiilni' ndi nohwıl nagoch'ilni'híí nyee, doo nkt'éégo daadohts'ag da daasolj'híí bighą.

12 K'adyúgo ilch'ígó'aahíí daanohj le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwıl ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhą daidlaaní nádaasohdlij, daanesoyąą ndi hidán ntk'izíí doo daahsąą da ląą.

13 Dałá'á daantjigo hadín ibe' zhą yidlaaníí dábik'ehyú ágot'ee zhińéégo ilch'ígót'aahíí doo nkt'éégo yígółsı da, mé' k'ehgo at'ééhíí bighą.

14 Áídá' hidán ntk'izíí bádaayánhíí bá álzaa, áí nkt'éégo ánadaát'jdhíí bighą hadíí nzhooníí hik'e hadíí nchọ'íí yıdaagołsıj.

6

1 Áí bighą haląą, Christ baa ilch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'i'dí' yunáasyú dahnádihiikáhgo bádaayán bıl ch'ígót'aahzhj'go dahdihiikáhgo nohwi'odłą' nłdzil hileeh; ánadaahiit'jłj da'ílínéhíí bits'ą'zhj' ádaahii'ne'dá' nohwi'odłą' bee Bik'ehgo'ihí'nań bich'j' dahsiikáhíí kjh bit'ááh ni'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo it'ááh nda'sit'aaníí k'ehgo doo dayúweh áí zhą bee ilch'ídaagont'aah da le'.

2 Okąąh k'ehgo tach'idígisií, okąąh k'ehgo koká' ndaach'idilñihíí, nanezna'íí nádikáhíí ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań nnee dahazhí' yándaago'a'íí, áí zhá bee doo dákozhá ilch'ídaagont'aah da le'.

3 Bik'ehgo'ihí'nań yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bił ch'ígót'aahíí k'ehgo ilch'ídaagont'aah.

4 Nnee yati' baa gozhóni lahn yídaagokşıđ n'íí, yaaká'dí' kaa hi'né'íí daizliħ n'íí, Holy Spirit baa godet'aą n'íí,

5 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nł'éhi, ła'íí binawodíí bee ízısgo áńagot'ıłlı́ yunáasyú begoz'aaníí daizliħ n'íí,

6 Bits'á'zhı' ádaadzaa lək'eyúgo doo hagot'éégo binchó'íí yits'á'zhı' áńádaa'ne'zhı' bił nnách'ikáhi at'éé da; bijı́ yunə' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' tsj'ılma'áhi biká'zhı' yínáadaayiheskał ła'íí baa yágosıgo áńadesdlaahíí bighą.

7 Ni' biká' nanágoltıħgee ledihich'aadí' hadín nł'éégo ádaayıksiníí bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' baa gozhóónıí hileeh:

8 Áídá' hosh hajéedyúgo ni'ihíí yó'odit'aah, dénchó'go bá ha'idziizhı' zhá bá goz'aą; didlidzhı' zhá bá onágót'i'.

9 Nohwił daanohshóni, áík'ehgo yádaahiilti' lək'e ndi, nohwihíí doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosıilzıđ, hasdách'ıgháhıí bił goz'áni be'ádaanoht'ee.

10 Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiıdıí doo yaa dınah da, ła'íí bizhi'íí nohwıł nzhóqıhı́ bighą bichągháshé bich'odaasonı'íí áí ałdó' doo yaa dınah da; áí t'ah ágádaaht'ıı.

11 Díńko nohwá hádaahiit'ıı, dała'á notııgee da'áík'ehgo ágádaaht'ııgo doo nohwıł nagoki

dago yaaká'yú dahazhì' ihi'naahíí ndaahoóíí le', nohwí'ihí'na' bengonyáázhì':

12 Áídí' doo nohwíł daagoyéé da le', áídá hadíí bi'odłá' daagolíígo ła'íí nyee ndi yił dahildóhgo Bik'ehgo'ihí'nań bángon'ááníí bíyéé doleeńí beda'ol'ijj le'.

13 Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yich'ì' hadziigo yágon'áádá', dabíí bitisgo at'ééhíí doo ła' dahíí bighą dabíí bee bitł'a dahdidilniigo,

14 Gábılñniid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóó doleełgo ánihosh'ñii, ła'íí nits'á'dí' łaągo hanálinolt'ijjgo ádishliił.

15 Áík'ehgo Abraham nzaad godezt'i'go yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aaníí begolzaa lẹk'e.

16 Nnee da'anii dabíí bitisgo at'ééhíí biláhyú bitł'a dahnádaadilñih: hagee łahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kotł'a dahch'idilñiiyúgo łahada'dit'áh n'íí bengonáh.

17 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, nnee yee yágon'ááníí bá begolne'íí yenagoshchiinii doo łahgo ánáidle' dago dábígózigo bił ch'í'nah áyłsı hat'ijjgo, áí da'anii áńiigo bitł'a dahdidilñii ni':

18 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nnee nt'é yee yágon'áągo, ła'íí da'anii áńiigo bitł'a dahdidilniigo, áí naki goz'ánihi doo łahgo ánáidle' da; áí bee hadag ánohwí'dilzi, néé Bik'ehgo'ihí'nań bitł'ááhzhì' daatsídihiikijhíí hasdáhiikáhíí nohwádijhyú begoz'aaníí ndaahóndliihíí ntł'izgo daahóntą' doleełgo:

19 Áí ndaahóndliihíí bighą yaaká'yú godiyihgo goz'aą yune' bigizhgee da'denbáálíí bine'yú beha'ágót'i'i:

20 Jesus ádíh ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkizedek okààh yebik'eh n'íí k'ehgo okààh yebik'ehi da'tiséyú sitíni silijj.

7

1 Melkizedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nlíni, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú át'éhi bi'okààh yebik'ehi nlijj lèk'e; án Abraham ízisgo nant'án daanlíni yich'í' nagonlkaadgo yaa gonesnaadí' nádaakdá' yidedeyaago, Niyaa gozhóó le', yilnñiid;

2 Áígee ayihe'nííí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo siníííí Abraham Melkizedek yaa yinil ní'; dantségee bizhi'íí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' nht'éégo ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehíí, Salemgee ízisgo Nant'án, áí, Bíí nant'aahíí bits'á'dí' ilch'í'gont'éhi, golzeego ágolzee;

3 Bitaa, báádoó bígózj da, yits'á'dí' dihezna'íí ła'íí hadí' dihezna'dí', hazhí' neheńa'zhí' aldó' doo bígózj da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' k'ehgo da-hazhí' okààh yebik'ehíí nlijj.

4 Díí baa natsídaahkees, áí nñeehíí dážhó dák'a'at'éhi lèk'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'ńa'í, ayihe'nííí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinííí yaa yinil lèk'e.

5 Levi bits'á'dí' hadaakishchiiníí bitahdí' okààh yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíí, bik'íí daanlíni bíyéehíí goneznányú ilk'í'nííí dała'ágo sinííí, tithes holzéhi, bich'í' nadaayinííígo begoz'aanú bikísk'eh bánagóz'áá lèk'e, bik'íí daanlíni aldó' Abraham bits'á'dí' hadaakishchijj ndi:

⁶ Áídá' Melkízedek, Levi bits'á'dí hadaalishchiinií doo bitahdí' nliḡ da ndi Abraham tithes yaa yihinií lək'e, la'íí Abraham Bik'ehgo'ihí'nań ba'den'ááhií Melkízedek, Niyaa gozhóḡ le', bilnḡiid.

⁷ Díinko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadín itisgo at'ééhíí, da'ich'í'go at'ééhíí, Niyaa gozhóḡ le', yihnií at'éé.

⁸ Díí jiiyúgo nḡee nanne'go bágoz'aaníí tithes bich'í' nadaahi'niił, áídá, Melkízedek t'ah hiḡaadá', dahazhi' hiḡaago baa na'goni'íí, tithes bich'í' nadaahi'niił.

⁹ Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'í' nahi'niihíí, Abraham Melkízedek tithes yich'í' nayihezniiłíí bee tithes nayihezniiłíí ga'at'éé.

¹⁰ Melkízedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliiníí ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hiḡaahíí bigha.

¹¹ Áík'ehgo Levi hat'i'íí bitahdí' okaḡah yedaabik'ehíí bee dawa nt'éé silii lək'eyúgo, (áígee Jews daanliiníí begoz'aaníí bee bángot'aa ni') hant'é bigha okaḡah yebik'ehíí la' nanádleeḡ, Melkízedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'ééhíí k'ehgo da?

¹² Okaḡah yebik'ehi dabintségo goliiníí k'ihzhí' nánálteeḡ lək'eyúgo hagot'éégo goz'aaníí aldó' laḡo anánálne'hi at'éé.

¹³ Hadín díí bee baa na'goni'íí laḡo hat'i'íí nliḡ, áí hat'i'íí bitahdí' dant'éhéta be'okaḡahíí Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iniíł goz'aagee doo la' na'iziid da.

¹⁴ NohweBik'ehń Juda hat'i'íí nliḡgo bigózi; áí hat'i'íí Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaḡah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'.

15 Díinko dayúwehyú nlt'éeego bígózi, okaḡah yebik'ehi Melkízedek k'ehgo at'ehi nánásdlíí,

16 Án doo ni'godzán biká' begoz'aanú bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silíi da, áídá' ihi'naa doo ngonel'aa dahíi binawodíi bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silíi.

17 Án baa na'goni'go gáníi, Doo ngonel'aa dazhí' okaḡah yebik'ehi nííi, Melkízedek okaḡah yebik'eh n'íi k'ehgo.

18 Begoz'aa n'íi doo nldzil dago, doo nt'é bee ánálnéh dago k'ihzhí' bengot'aa.

19 Begoz'aa n'íi doo nt'é nlt'éeego layiilaa da ni', áídá' itisgo nlt'ehi begodeyaa, aí bee Bik'ehgo'ihinaan ałhánégo bit'ahgo daahiidleeh.

20 Bik'ehgo'ihinaan bit'a dahdidilnihií zhá bee Jesus okaḡah yebik'ehhi silíi:

21 (Ła'i okaḡah yedaabik'ehihíi Bik'ehgo'ihinaan doo bit'a dahdidilniigo okaḡah yedaabik'ehi daasilíi da, áídá' Bik'ehgo'ihinaan bit'a dahdidilniigo Jesus okaḡah yebik'ehi silíi; Bik'ehgo'ihinaan gábilniid, Shiini' doo łahgo ánáshdle' da doleełgo shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo ngonel'aa dazhí' okaḡah yebik'ehi nííi, Melkízedek okaḡah yebik'eh n'íi k'ehgo:)

22 Áik'ehgo ánídégo nohwángot'ááníi, Bik'ehgo'ihinaan hik'e Jews daanliiníi bílgo lángot'aa n'íi bitisgo nlt'ehi, Jesus bee nohwá hizí'.

23 Okaḡah yedaabik'eh n'íi nanne'go doo dayúweh okaḡah yebik'ehi daanlii dahíi bigha łáágo daanlii ni':

24 Áídá' Jesus dahazhí' hinaago dahazhí' okaḡah yebik'ehi nlii.

25 Áí bighą bíí binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań yaa hikáhíí dąngonel'aązhí' hasdáyihiniíí, dábik'ehn yá ná'okąąhgo dahazhí' hinaa.

26 Okąąh yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nł'tée, dilzini, doo k'izé'át'éhi da, dązhó nł'téhi, nchọ'go ádaat'eehíí yits'ą'zhí' nłíni, yaaká'yú ágot'eehíí bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi;

27 Áí okaa yebik'eyi da'tiséyú daanłíni dawa jįį, ntsé dabíí nchọ'go ánadaat'įįłíí áídí' nńee nchọ'go ánadaat'įįłíí bighą dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okąąhgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nanádaahi'ńiik, áídá' Jesus doo ágánát'įįł bik'eh da, dabíí Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltįįdá' dałahńdigea dawa layiilaahíí bighą.

28 Nńee doo daanłdzil dago nda'iksiih ndihíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanłíni daaleehgo begoz'aaníí bik'ehgo hahi'ńiik; áídá' begoz'aaníí bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihí'nań bitł'a dahdidilńihgea ánniídíí k'ehgo biYe' haltįį, án hadelzaa dahazhí'.

8

1 Baa yadaahiilti'íí dńńko ádaaldí'ńii: Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'éhi nohwá nłįį, án yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéégo dahnezdaa;

2 Yaaká'yú godiyįhgo goz'aaníí, gowałgai biyi' da'ch'okąąhíí da'aniihíí án yi'yi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nań ngonáni, doo nńee ngon'áni da.

3 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú daanłiiníí dałá'á ntįįgea Bik'ehgo'ihí'nań dant'éhéta baa hiné'go ła'íí

dant'éhéta nadaitseedgo ye'okaqahgo baa hiniilgo hahi'niik: áí bigha dú okaqah yebik'ehihíí aldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihinañ yaa yiné'hi at'éé.

4 Díí ni'godzán biká' naghaayúgo doo okaqah yebik'ehi nlij da doleel ni', begoz'aaníí bik'ehgo okaqah yedaabik'ehi ilk'idá' Bik'ehgo'ihinañ yeda'okaqahíí yaa daayihiniilíí bigha:

5 Áí yaaká'yú da'ch'okaqahgo goz'aaníí bil dálekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehíí bichagosh'ohíí k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okaqahíí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihinañ bil ch'ígó'aahgo gábilniid, Dził biká'yú be'elzaago nił ch'inañ ašłaa n'íí da'áik'ehgo ádnííł.

6 Okaqah yedaabik'eh n'íí binadaasdziid n'íí bitisgo at'éégo Jesus baa det'aq, Bik'ehgo'ihinañ hik'e Jews daanliiníí bil lángot'aq n'íí k'adíí la'ihíí itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', áí lángot'aq n'íí yee nohwágon'aq n'íí k'adíí itisgo at'éhi bengot'aq.

7 Dantsé lángot'aq n'íí ilch'i'zaa lek'eyúgo, iké'geehíí doo bánagóst'aah da doleel ni'.

8 Israel hat'i'i doo dawahá nkt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihinañ yígoksiidá' gánniid, Israel hat'i'íí Judah hat'i'íí bilgo áníidégo bándaaagonsh'aahíí begonáh ndi at'éé:

9 Bits'adí' daadihezna' n'íí bádił hishaalgo Egypt golzeedí' bil ch'inánséhíí bijjił bángone'aq n'íí doo ga'at'éhi da; áidá' bángone'aq n'íí doo dayúweh ye'adaat'ee dahíí bigha doo dayúweh binádaadesh'íí da ni', ni, Bik'ehgo'ihinañ.

10 Áí bech'ígoyááhíí bikédí'go Israel hat'i'íí bil lánadaagonsht'aah doleel gádishniigo, Begosił'aaníí

biini' biyi' odaahishniil doleeł, ła'íi bijíi biká' ádaagoshle' doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bá nshłji doleeł, ła'íi bíi shichagháshé doleeł:

¹¹ Nnee dała'á ntíígee bit'ahdí' gólíiníi ła'íi bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań bígonsí, daaniigo: nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíi ła'íi ízisgo ádaat'eehíi shídaagoksı doleełhíi bigha.

¹² Doo bik'ehyú ánadaat'ijł da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'ıksiihíi ła'íi ncho'go ánadaat'ijłhíi doo dayúweh bínadaashniih da doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań.

¹³ Ániidégo lángont'aaníi begodeyaa, nniidá' dantséhíi k'ihzhı' nniiné'. Nt'é k'ihzhı' nniiné'híi ła'íi sá'á hileehíi bech'igowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aaníi ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nań ch'okąąhíi dahgoz'ąą, ła'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okąąh goz'aaníi gólji lək'e.

² Gowąłgai biyi' da'ch'okąąhíi alzaa; dantsé goz'ąą yune' ik'ah kọ'íi biká' dahnásikt'áhíi, ła'íi biká'idáne, ła'íi bán Bik'ehgo'ihí'nań bidáhgee nna'né'ihíi biká' dah sinil, ái godiyıhgo goz'áni holzee.

³ Nakigee dáadıłtsosíi bine'zhińéégo biyi' da'ch'okąąhíi nágost'ąą, ái da'tiséyú godiyıhgo goz'áni holzee;

⁴ Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' hıkağolchini didlidíi si'ąą, ła'íi tshón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihí'nań bengon'aaníi besi'áni aldo' si'ąą, ái biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna

holzéhi biyi' siné'hi, la'íí Aaron bigish bihitsoo go-
złini, la'íí tséé nteelíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí
biká' dahgoz'áni sinil ni';

⁵ La'íí bit'a' golííníí óodo be'alzaahi
bits'á'idindláádíí tsìhón nel'aqadí' nadaazi, áí
Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba' begoz'aaníí biká'zhí'
bit'a' bitisgo odaaheznilgo; áí k'adíí doo dawa
nht'éégo baa nadaagohiilni' bik'eh da.

⁶ Áí dawa ilch'í'hilzaadá' okaqah yedaabik'ehi
gowalgai dantsé goz'aqá yune' onakáh,
Bik'ehgo'ihí'nań da'ch'okaqah zhinéégo
nada'iziidgo.

⁷ Áídá' iké'gee nágost'aqá yune' okaqah yebik'ehi
da'tiséyú sitini zhá dała'á lenágodáhgee ákóne'
onadáh, dił da'ádih lèk'eyúgo doo hagot'éégo
ákóne' owáh da; áí diłíí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í'
nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíí ídá'okaqah la'íí nnee
nda'iksiihíí yá ná'okaqah:

⁸ Áí bee díinko Holy Spirit bił ch'í'nah áyíílaa,
gowalgai biyi' da'ch'okaqahíí dantséhíí t'ah
goz'aqadá', yaaká'yú godiyihgo goz'aaníí da'aniihíí
ha'ágót'i'íí doo hwahá ch'í'itijih da:

⁹ Áí benagowaadá' áí gowalgai biyi' da'ch'okaqah
n'íí yaaká'yú da'anii da'ch'okaqah goz'aaníí
be'elzaa lèk'e; áígee nt'éhéta yeda'okaqahíí
nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'niil
lèk'e ndi hadín áík'ehgo okaqahíí doo hagot'éégo
nht'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nht'éé ch'ileehíí
yígołsijih da;

¹⁰ Díí dahgoz'ánihíí da'ch'iyaaníí, da'ch'idlaaníí,
da'okaqahgo tá'dígis yee iltah ánáda'ol'ijihíí
ni'gospdzán biká' ágot'éhi ye'ánáda'ol'ijihíí dahgos'aqá

lèk'e, dawahá n̄t'ée hileeh bengonyáázhi'.

11 Áídá' Christ, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni n̄l̄jgo, nzhqogo ágot'éhi begonáhíi yil nyáá, yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aa itisgo at'éhi, itisgo n̄t'ehi, doo n̄nee áyíílaa dahi, ni'godzán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okaqahíi yee bik'eh;

12 Áí godiyihgo goz'aa yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layiílaa, doo gant'íze bidilíi, magashi zhaazhé bidilíi ha'áyíikáá da, dabíi bidilíi bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíi nohwá ágólaa.

13 Dóoli bidil, gant'íze bidil, la'íi magashi zhaazhé bi'aadihíi bi'ikch'iih n̄nee dancho'íi biká' nas'n̄ilíi hadakodile' lèk'eyúgo;

14 Dázhó itisgo Christ, doo hayú baa daats'idilhił dago Holy Spirit dahazhi' n̄liiníi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa ídedet'aqahíi, án nohwinatsekeesíi nohwá náidiilkqoh, áik'ehgo doo nt'é bee alneh dahíi doo dayúweh beda'oł'ii da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ hiñáhihíi bá náda'dohsiid.

15 Díi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e n̄nee bil lángot'aaníi aníidéhi Christ nohwá siziiníi n̄l̄j, án daztsaaníi bee lángot'aaníi dantséhi begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihinił, hadíi yich'í' aníihíi bíyéé nyidin'áaníi doo ngonel'aa dahíi yaide'aah doleekhíi bigha.

16 Hadín bíyéé gólíiníi hadín nt'é yaidi'aahíi naltsoos yá áyíílaa lèk'eyúgo, hadín áyíílaahíi daztsaqayúgo zhá bíyéé doleel.

17 Áí naltsoos áyíílaahíi daztsaqadá' begodolniił; áídá' hadín áyíílaahíi t'ah hiñayúgo híi naltsoos doo nt'é da.

18 Bik'ehgo'ihí'nań nnee dantsé yánton'áání díł begodeyaa lék'e.

19 Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní dágon'áágee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé ła'í gantł'ízé bidil, tú bil nadesziidgo, ighaa lich'i dasdisgo ádaaszaahí, ch'il hísop holzéhi beda'istł'qogo díł bee naltsoos ła'í nnee dawa yiká' yíłta',

20 Gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'áání ilk'idá' begodeyaahí díł díłi be'ígózi.

21 Da'ágát'éégo Moses gowałgai biyi' da'ch'okąąhí ła'í its'aa beda'okąąhí dawa díłi biká' yíłta'.

22 Begoz'aaní bik'ehgo dásdozhá dawahá díł bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okąąhí zesdił da lék'eyúgo konchq'hí bigha doo kaa nágodet'aahi at'éé da.

23 Yaaká'yú goz'aaní k'ehgo yeda'íl'iini ágát'éégo hadaadelzaago dábik'eh; áidá' yaaká'yú ágot'eehihí nt'é yedaokąąhí ái bitisgo nł'éhihí behadaadelzaago dábik'eh.

24 Godiyłhgo goz'aaní nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyłhgo goz'aaní be'elzaahí yune' Christ doo ha'ayáa da; áidá' yaaká'yú goz'ąą yune' zhá ha'ayáa, k'adí áígee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nohwá sizii:

25 Okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini doo dabíł bidil dahíł yozilgo godiyłhgo goz'ąą yune' dała'a lenágodáhgo onadá, áidá' Christ doo ágát'łł da, doo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ánádidit'áh da;

26 Ágánát'łłh lék'eyúgo ni'gospzán alzaadí yushdí' godezt'i'go biniinágodil'łłh doleel ni': áidá'

goldohíi ngonyáágee dałahńdigeē datsaahíi bee nchọ́'íi yaa gonłnee doleełgo nyáá.

²⁷ Nnee dałahńdi datsaahgo bágoz'ąą, ái bikédí'go baa yá'iti'go:

²⁸ Áík'ehgo Christ dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltíi, nnee láągo binchọ́'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo nchọ́'híi bighą da, áídá' bikádaadéz'iiníi hasdáyiniilgo.

10

¹ Ádihyú nkt'éégo goz'aaníi Jews bich'í' begoz'aaníi doo da'aníi begoz'ąą da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhą, ái bichą hadíi dáłenágodáhgee yeda'okąąhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa nádaayihí'niikíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da.

² Ágádaaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okąąhíi dałahńdigeē hadaadeszaayúgo binchọ́'íi ádihgo yídaagołsı doleeł ni'.

³ Áídá' ái yeda'okąąhíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaahi'niikíi dáłenágodáhgee nnee binchọ́'íi yénádaalniihgo ádaabiłsı.

⁴ Dóoli ła'íi gantł'ízé bidil konchọ́'íi doo yó'iiné' at'éé da.

⁵ Ái bighą Christ ni'gosdzán biká' nyáádá' gánniid, Ye'okąąhíi natseedgo naa hi'niikíi ła'íi dant'éhéta ye'okąąhgo naa hi'niikíi doo hánt'íi da, áídá' shits'í shá ánlaa:

⁶ Didlidgo nich'í' nihi'niikíi, ła'íi konchọ́'híi bighą na'itseedgo naa hi'niikíi doo baa nił gozhóq da, nniid.

7 Áík'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíí háńt'iiníí łashléhgo niyáá (naltsoos yisdisíí biyi' shaa k'e'eshchííhí k'ehgo.)

8 Gánniid, Begoz'aaníí bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niikíí, dant'éhéta ye'okaąahgo naa hi'niikíí, didlidgo nich'í' nihi'niikíí, ła'íí konchq'íí bighą naa hi'niikíí doo háńt'íí da, doo baa nił gozhq'ó da, nniid bikédí'go

9 Gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíí háńt'iiníí łashléhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'aáníí begodigháhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliiníí bilgo dantsé lángot'ąą n'íí k'ihzhí' ngoden'ąą.

10 Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigege dawa łayiilaago bits'íhíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídeltííhíí bee hadaanohwidezlaa.

11 Okaąah yedaabik'ehi dała'á ntíígege dawa jii Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' zhińéego na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaiłtseedgo bidihíí yeda'okaąah; da'ágádaat'íí ndi konchq'íí doo yó'iiné' át'éé da:

12 Áídá' Christ dałahńdigege Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltíí: nohwinchq'íí yá daztsaąahíí bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhińéego dahnezdaa;

13 Kodí' godezt'i'go bik'edaanníihíí bikekt'ááhzhí' nni'niłzhí' yiba' sidaa.

14 Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídeltííhíí bee nnee hadaadeszaahíí dąngonyááhzhí' dązhq' nłt'éégo áyíílaa.

15 Holy Spirit aí nohwil ch'í'nah ágółsi, gánniidgo,

16 Áí yołkaahíí bikédí'go díí ngot'aaníí nnee bil

ádaashle' doleel, nii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosił'áání
bijií biyi' odaahishnił, la'íi biini' biká' ádaagoshle'
doleel;

17 Bincho' n'íi la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi
doo dayúweh bináshniih da doleel.

18 Koncho'híi bigha kaa nágodet'ayúgo
doo dayúweh koncho'híi bigha be'okáahíi
Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'iné' da.

19 Ái bigha shik'íiyú, itisgo godiyihgo goz'aa
yune' doo daasiite' dago Jesus bidíi biláhyú
ha'áhiikáh le',

20 Da'denbáálii ilk'índlaadgo binkááyú Jesus
nohwá ch'ígót'i'í ágólaa, áníidégo la'íi hináhi,
da'denbáálii dishniigo Jesus bits'í dishniigo
ádishni;

21 Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bi'okaa
yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silji;

22 Áík'ehgo nohwijíi díł biká' hista'go ncho'go
ánáhiit'íi n'íi nohwá nádilkqođgo, la'íi tú nzhóni
nohwits'í bee tánásgizgo, halaą nohwijíi dawa
bee doo nohwil nagoki dago da'ohiidlaągo
Bik'ehgo'ihí'nań ałhánégo bit'ah daahqdeeh.

23 Halaą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú
dahazhí' ihí'naahíi ndaahóndliihíi ndzilgo
daahónta'go dayúweh baa nadaagohiilni' le'; hadín
nohwá ngon'áání da'aniigo aníi;

24 Laa daanohwiini' le', kł daanjqo doleelgo la'íi
nł'éégo ánadaahitt'íi doleelgo ildag yádaahiilti' le':

25 Ha'ánázéhyú íla'ánáhiit'íihíi doo t'aazhí'
bits'á' shiijéed da le', nnee la' ágádaat'íihíi k'ehgo;
áídá' ildag yádaahiilti' le': ałhánédí' goldohgo
bídaagonołsídá' dayúweh ildag yádaakti'.

26 Da'anii ágot'eehíí bídaagosiilzjídá' nchọ'go bídaagonlzi ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchọ'híí bigha doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'aa da,

27 Áídá' bee kaa yá'iti'íí dázhọ bégódzidi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kọ' k'ehgo dilti'i bik'edaanniihíí daabididíí zhá nohwá goz'aa.

28 Hadín Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses binkááyú ni'né'i doo yikísk'eh at'éé da níí, nnee naki dagohíí taagita binadzahgee ánágót'jíd yaa nadaagolni' lẹk'eyúgo, doo hadín yaa ch'oba' dago zedji lẹk'e:

29 Áík'ehgo hadín Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nt'é dago áyĩsigo yiká' nayaahíí, la'íí dił bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yágon'áání nndzilgo alzaahíí, dił bee hadelzaahíí, doo yidnksj dahíí, la'íí Holy Spirit bits'á'dí' ilgoch'oba'íí begoz'aaníí nchọ'go áĩniihíí, nnee Moses binkááyú begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bigha zedjihíí bitisgo goyéégo bich'j' godigháhgo bágoz'aa shj daanohsj néé?

30 Gánniidíí bídaagonlzi, Goyéégo koch'j' godish'aahi ánsht'ee, shíí ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'niid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí yaa yałt'igo yándaago'a' doleel.

31 Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bilák'e ch'intlizhyúgo négódzid.

32 Bínadaaħniih, doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go nohwijíí yune' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'j' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'j' dahdaanołdoh ni';

33 Łahgee nnee daanohwineł'jige daanihóh'íd

la'íi góyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; lahgee bini-idaagonk't'éehíi bich'odaahñiihgo nohwíi áldó' no-hwiniigonk't'éé ni'.

34 Ha'ásítíídá' shaa tídaht'ii ni', la'íi nohwíyéé n'íi nohwaa hayi'níi ndi nohwił daagozhóq ni', yaaká'yú nohwíyééhíi itisgo nkt'éhíi, la'íi doo ngonel'aa dahíi gólíigo bídaagonk'shíi bigha.

35 Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bada'okíhíi doo bits'á'zhí'go ánáhne' da, daahonohtá'yúgo nzhooníi nohwich'í' nanáhi'níi.

36 Nohwíni'k'eh ádaanoksi le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ áníhíi ádaahdzaadá' no-hwa'det'aaníi nohwíyéé doleel.

37 Dét'íhégo hadín hígháhíi dogaał, dáhah dogaał.

38 Hadín dávik'ehyú át'ééhíi odlá zhá yee hiñaa doo, áidá' nñee t'aažhí' at'ééhíi shiyi'siziiníi doo baa bił gozhóq da doleel.

39 Ndi néé t'aažhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhiñééhíi doo itah daandlii da, áidá' hadíi da'odlaago biyi'siziiníi hasdákáh zhiñééhíi itah daandlii.

11

1 Bench'ohokíhíi da'aníi begolne'go bigóziigo, la'íi hadíi doo hit'ii dahíi da'aníi át'éégo bigózi, ái odlá' golzeego ágolzee.

2 Doo ánídá' bádaayán n'íi daabi'odla' golíhíi bigha nkt'éégo baa ch'ínií lək'e.

3 Ni'godzáñ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' golíhíi bigha bádaagonzi, áik'ehgo dant'éhéta hit'iiníi doo hit'ii dahíi bee ádaaszaa.

4 Bi'odla' golííhíí bigha Abel, Cain bitisgo nkt'éhi Bik'ehgo'ihí'nań yaa nainé', Abel baa nainé'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa nagolní'go, Da'áígee ándzaa, nii lək'e; áí bee Abel daztsaą ndi t'ah nohwich'í' yakti'.

5 Bi'odla' golííhíí bigha Enoch da'itsaahíí doo yígodoksił dahíí bigha yaaká'yú onábí'doltij; doo hak'i nádaach'ot'ij da, Bik'ehgo'ihí'nań onábik'ijhíí bigha; doo hwahá nábidí'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nań yil goyikshóqo baa ch'inii lək'e.

6 Ko'odla' da'ádijhyúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éégo bił goch'inłshóq da: hadín Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nsháh nziyúgo da'anii Bik'ehgo'ihí'nań golíigo yosdlaądgo zhá yich'í' nigháh, la'íí hadín nzhqoqo haintaahíí nkt'éégo ágot'eehíí bíyéé áidoliilgo yosdlaądgo zhá yich'í' nigháh.

7 Bi'odla' golííhíí bigha Noah hagot'éégo godegháhíí doo hwahá yígolsijh dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bił ch'í'nah ágolaago tsídolyiz, áík'ehgo bichagháshé hasdáyiniłhat'ííhíí bigha tsina'eehíí áyíílaa; áí bee ni'godszań biká' nnee nchq'go ádaat'eehíí ch'í'nah áyíílaa, la'íí ko'odla'híí bigha nkt'éégo ách'it'ééhíí bíyéé silij.

8 Bi'odla' golííhíí bigha Abraham la' ni' nágot'ąayú biyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikísk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shíhíí doo yígolsi da ndi.

9 Bi'odla' golííhíí bigha ni' baa got'ąą n'yú dét'ihézhí' Isaac la'íí Jacob biłgo gowałgai yee daagolíí, ni' doo yídaagolsíni n'íí yiká' daagolííhíí k'ehgo; Abraham baa det'ąą n'íí da'ái Isaac la'íí

Jacob baa daadest'aa:

¹⁰ Abraham bádi'hyú yaaká'yú k̄ih nagozn̄ilíí bit'ááhgo izt'ini golííníí yiká déz'ij̄, áí k̄ih nagozn̄ilíí bik'ehgo'ihí'nañ nagoshchij̄igo ágólaa.

¹¹ Bi'odla' golííhíí bigha Sarah ndi binawod gozlj̄igo hiltsaꝥ silij̄, áídí' bíl legodzaahíí bitisyú ch'ígóyáá ndi bi'ime' gozlj̄, hadín baa yidin'ááhíí ya'okíhíí bigha.

¹² Áík'ehgo n̄nee dała'á hastiin silij̄igo k'azh̄á datsaahi ga'ánol̄i ndi bits'á'dí' hadaakishchiiníí yáá biyi' ts'iks̄osé la'íí tába'hyú sáí dahdijahíí ga'áhoł̄aꝥgo daagozlj̄, doo nách'ol̄tag at'éé dayú.

¹³ Áí dawa t'ah da'odlaꝥgo nanezna', baa daadest'aaníí doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee n̄zaadzhi' daayo'ij̄igo yaa bíl daagozh̄oꝥgo begolne'go yídaagok̄s̄i l̄ék'e, áík'ehgo gádaann̄iid, Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi n̄nee doo bígózini daandlj̄, dá nakai nt'éhi.

¹⁴ Ágádaan̄iihíí bee n̄t'éégo ndaagoléehíí yiká hadaantaago bígóz̄i.

¹⁵ Ni' yits'á' dahdikai n'íí dá yaa natsídaakees nt'ééyúgo t'aꝥzh̄i' nakáhgo bá ch'í'otꝥ doleeł ni'.

¹⁶ Áídá' k'adíí yaaká'zh̄i'go ndaagoléehíí hádaat'ij̄: áí bigha Bik'ehgodaahi'nañ bíldi'niigo Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'e ádaayándz̄i da, akú k̄ih gozn̄ilíí bá ilch'ij̄'golaahíí bigha.

¹⁷ Bi'odla' golííhíí bigha Abraham, da'an̄ii bi'odla' bigha nabídz̄eztaꝥdá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yinkt̄ij̄, Abraham bee det'ꝥa n'íí biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nañyá yizilhee nkegonyaa,

¹⁸ Án yaa yałti'go Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham

gáyiln̄iid, Isaac binkááyú nits'á'dí handóot'íik:

¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ n̄nee daztsaā ndi náhi'naago ánáidléh yígótsi, áik'ehgo biye' daztsaādí nábi'dihil'na' ngonoligo baa naltj̄í.

²⁰ Bi'odla' golj̄ihí bigha Isaac, Jacob la'íi Esau bich'í' ágone'íi yee yá oskāadgo, Nohwiya gozhóq le', yiln̄iid.

²¹ Bi'odla' golj̄ihí bigha Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'a'ango yá da'oskāad; la'íi bigish bik'izhí' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihí'nañ yoskāad.

²² Bi'odla' golj̄ihí bigha Joseph datsaahdá' Israel hat'i'íi dahdekáh doleehí t'ah bidáhdá' yígótsigo yaa nagoln̄i' lək'e; la'íi bits'in hago ádoln̄ihí yee yá ngon'áá lək'e.

²³ Daabi'odla' golj̄ihí bigha, Moses gozlij̄idá' bitaa hik'e báá bilgo mé' dénzhonéhi nlij̄ihí bigha nadaayin'í'go taagi daahitāa; nant'an yengon'áání doo yédaaldzid da lək'e.

²⁴ Bi'odla' golj̄ihí bigha Moses báyaán silj̄igo, Pharaoh bitsi'híi bizhaazhé bil idi'n̄iigo doo hat'íi da lək'e;

²⁵ Ncho'go ágot'eehíi begonedlij̄ihí dé't'ih itah at'éhi k'ihzhí' nayiné' lək'e, n̄nee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéehíi biniidaagonk't'éézhí'go itah nágodin'áá lək'e;

²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí bich'í' nahi'n̄ihíi yiká déz'ij̄igo, Christ bigha bik'edaach'in̄ihíi Egypt biy'gee hágołzil goz'aaníi yitigo ilj̄igo yaa natse-kees.

²⁷ Bi'odla' golj̄ihí bigha Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'ij̄i dahíi yo'ij̄ihí k'ehgo nyeehíi yich'í' dahndq̄h.

²⁸ Bi'odla' golj̄ihí bigha Moses bik'ehgo

dáádítǵhíí yiká' dił yíłta', ła'íí bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chaǵhášhé dantsé nakaihíí naitseedíí nliiníí Israel hat'i'ihíí bichaǵhášhé dantsé nakaihíí doo naitseed da doleełhíí bigha.

29 Daabi'odla' golǵhíí bigha Israel hat'i'íí túsikaaníí Red Sea holzéhi hanaayú nanádnksáá, ni'gosgaǵhíí k'ehgo ndi ch'ínánksáá, nnee Egyptdí' daagolíníí áldó' hanaadnkáh daanzı ndi aǵł odaaz'eel.

30 Daabi'odla' golǵhíí bigha Israel hat'i'i kǵh gozníí Jériko golzeegee binaad tsée hist'íníí ledn'aahíí dała'á jǵigo dałahn lenadǵséh gots'idiskǵaǵhı', áík'ehgo gots'idiskǵaǵhıí bijǵı aǵł nandéeh lék'e.

31 Ráhab, isdzán nant'ı' nagháhi n'íí, bi'odla' golǵhíí bigha anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónigo yich'ı' ádzaago, doo da'odlaǵ dahíí natseedgee doo itah zesdǵı da lék'e.

32 Nt'é baa nanagoshnı' doleeł? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', ła'íí Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziidi n'íí biłgo dawa baa nagoshnı' hasht'ǵı ndihíí doo bínel'aǵ da:

33 Áı daabi'odla' golǵhíí bigha łahgo nnee hat'i'i daayisnaa, dávik'ehyú ádaasaa, bángot'aǵ n'íí bich'ı' begolzaa, ndóıcho bizé' bá iłch'ı' ágolzaa,

34 Kǵ' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltkshé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasilǵı, nagonlkaadgee k'a'ádaat'ee daasilǵı, ła'íí yıl nadaagonlkaadíí bik'e dahtsıdnkǵı.

35 Isdzané bits'á' nanezna' n'íí bá nádaabi'dihılna'go baa na'nıl; ła'ihíí dahazhı' ihı'naahıí yenaadiikáhıí itisgo nł'éégo yıdaagolǵhıí

bigha doo daazhógo benádaadichiid hádaat'ii dago goyéégo bich'i' godest'aágo naztseed:

³⁶ Ła'ihíi baa daach'odloh, ła'íi dá habída'ch'ıltsaas nt'éé, ła'ii hídaach'istl'óó, ła'íi ha'ádaach'ist'e':

³⁷ Ła'ihíi daach'ólne', ła'ihíi ilk'ídaabidich'iish, ła'ihíi nabídaadi'nestaad, ła'ihíi bésh be'idiltkshé bee naztseed; ła'ihíi dibel'ii hik'e gantl'íze bikagé bidiyagé yee nakai lək'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daid-its'ago, ła'íi biniidaagodeszaago;

³⁸ Ái nneehíi ni'godzán biká' nneehíi bitisgo da'ilíi: da'igol'iiyú ła'íi dziłyú, dził bini'i'ányú ła'íi leyi' da'o'ányú nakai lək'e.

³⁹ Ái dawa daabi'odla' gol'iihíi bigha nlt'éégo baa na'goni' ndi baa det'aá n'ii doo hwahá begolne' da lək'e:

⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihina' nohwádihyú itisgo nlt'éhi yaa nohwá nagoshchii, da'ádaandihyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee lani doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhóogo daanohwine'iiigo, nt'é ndaazgo daahiideeki' halaa nlázhzi' ndaano'ne', ła'íi nchó'ii dayúweh be'ánaahiit'iihíi nlázhzi' ndaano'ne' aldó', áidi' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihina' nohwá ngon'áanii bikisk'eh hiikeel le',

² Jesus, nohwi'odla' begodeyáhi ła'íi aal łaile'i halaa án zhá bich'i' daadéet'ii le'; án gozhóónii bádihyú goz'aahíi bigha ts'i'ılma'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silii, bik'e ídaayágoşigo dahstii ndi doo bil hago'at'éé

da, áídí' Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaagee dihe'nazhínéégo dahnezdaa.

³ Nnee nchọ'go ádaat'eehíí bich'í' nada'idziid ndi yitis siliiníí, án baa natsídaahkees le', dah lẹk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, ła'íí nohwinatsekees doo nłdzil da hileeh.

⁴ Nchọ'íí bich'í' nadaagonołkaad ndi doo hak'i dil nohwiká' ndaashchii da.

⁵ Ła'íí chagháshé baa de'nííhíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí baa daadisonah, gáníigo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'nań doo ałch'ídéyú ánánołjil dayúgo, nł'éégo baa natsínkees, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań nił destehyúgo nanákaad hela':

⁶ Bik'ehgo'ihí'nań hadíí bił daanzhooníí ni'łsiihgee yiniidaagodnłsı, yił ch'ígó'aahíí bigha, bizhaazhé náidnłtjłhíí dała'á ntjıgee ni'łsiihíí bigha nádainłtsas.

⁷ Bik'ehgo'ihí'nań nda'ołsiihgee nohwini-idaagodnłsiyúgo, bichagháshé daanohłjłhíí bigha ágádaanohwiłsı; hadín biye' golíiníí, biye' yiniigodnłsı, yił ch'ígó'aahíí bigha.

⁸ Áídá' nda'ołsiihgee Bik'ehgo'ihí'nań nohwil ch'ígó'aahíí bigha doo nohwiniinágodiljłh dayúgo yútashchín nliiníí k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichagháshé daanohłjı da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bił ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnłsı.

⁹ Áídí' ni'gosdzán biká'gee daanohwitaahíí nł'éégo nohwil ch'ídaago'aahgo nohwini-idaagodnłsıgo daadinłzı; yaaká'dí'go nohwitaahíí itisgo daadinłzıgo bikísk'eh ádaant'eego nł'éé go'jı, áík'ehgo zhá nł'éégo daahin'naa.

¹⁰ Ni'gosdzán biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'jıyú

dét'ihézhì' hagee nda'iilziihgee zhà ádaanohwił'jìh, áídá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá nł'éełhíí bighą ágádaanohwidnłsì, án godiyini ye'at'éełhíí k'ehgo néé ąłdó' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bighą.

11 Koł ch'ígó'aahgo ákoł'iiníí doo koł gozhógo ákółsì dago koł na'dińi' ndi bikédí'go hadín baa bił ch'ígót'ááníí nł'éełhíí biyi' nołseełgo binest'ą' goljìhíí k'ehgo iłch'j'gonł'éełhíí be'at'éeego nł'ée hileeh.

12 Áík'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ánádaahdle', nohwigod daaditłdídí nł'iz ánádaahdle';

13 Áídí' iłk'ídézdòh intínhíí biká' ch'ínohkáh, hadín na'níłhodíí doo ch'a'odokał da doleełhíí bighą; áídá' nalwod nasłjìgo dahnadidáh.

14 Nnee dawa bił t'eké daanohłjigo, ła'íí dązhó nł'éeego ádaanoht'eego dahdaanołdòh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo hagog'éeego ch'iłtséh da:

15 Ídaa daagonohdząą, dánko Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí dábich'j' ndohkahi at'ée; dánko koł goshch'iihíí bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesąągo nagont'og hajéédgo, ái bee łani daabiłchòq;

16 Ídaa daagonohdząą, dánko nant'j' naghaahíí nohwitahyú hileeh, dagohíí Esau holzéhi, dantsé naghaahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' biyéé doleeł n'íí dałahńdi iyąąhíí bighą baa na'hazńiihíí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nań doo yidnłsì dahíí nohwitah hileeh.

17 Bídaagonłsì, Esau ágádzaahíí bikédí'go

Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí nń'éhi bíyéé silij doleel n'íígee, Dah, biłdo'niid; hichago yókeedgo ná'okaąah ndi doo hagot'éégo łahgo ánáyidléh da lėk'e.

18 Doo díinko bich'ij' nehesohkai da, dził da'anii si'ánihií, kq' bee diltki'íí, dagohíí godilhihíí, chagołheekií, yat'ógo nyolhií,

19 Bésh dilwoshé ánííhií, bizhii ánííhií, áí bizhii daidezts'aaníí, Doo dayúweh nohwich'ij' yáńti' da, daayihniigo nádaayokaąah lėk'e, doo bich'ij' nehesohkai da:

20 (Tsétahgo nakaihií ndi dziłií yídahi'naayúgo bił nda'tsilne'go dagohíí k'aa bee nabidi'tseedgo goz'aą, niigo yee hadzii n'íí doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lėk'e:

21 Daayo'ij' n'íí dázhq' bégódzidhií bighą Moses gáníí lėk'e, Dázhq' nésdzidgo dishtid:)

22 Áídá' díinko bich'ij' nehesohkai, dził Sion golzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihinań hińáhi bikij' gozńilíí yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, ła'íí Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíni lenáhiłséhi,

23 Dantsé daagozliiníí yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahíí bił daagozhóqo ha'ánáłséhií, Bik'ehgo'ihinań nńee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ihí, ła'íí yaaká'yú nńee nń'éégo ádaat'eehií hadaadeszaahíí bispirits bich'ij' nehesohkai,

24 Ła'íí Jesus, Bik'ehgo'ihinań hik'e nńee biłgo łángot'aaníí áníidéhi nohwá sizini, ła'íí dił kok'e hiłta'íí, Abel bidikií yitigo nń'éégo ágot'eehií yaa nagolńi'i ałdó' bich'ij' nehesohkai.

25 Bik'ehgo'ihinań, nohwich'ij' yałti'íí, doo dah daadohńii dago baa daagonohsąą: ni'godzán

biká'gee bich'i' yałti'ihíí, dah yilnñiidíí doo hagot'éégo bits'á' hakee da lék'e, áík'ehgo yaaká'dí' nohwich'i' yałti'ihíí hodaayéelts'aa doo hádaat'ii dayúgo, itisgo doo bits'á' haokee at'éé da:

²⁶ Da'áídá' bizhiihíí bee ni'godzán nagohi'naa, k'adyúgohíí gáníigo ngon'áá, Yunáásyú goldohgo dałahńdi doo ni'godzán zhá nagohish'naa da, yáa ałdó' nagohish'naa doleel.

²⁷ Án ágánñiidíí, Yunáásyú goldohgo dałahńdi, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhí' nii'né', golzeego ágolzee, áík'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhá godziih doleel.

²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee nohwiiníigo doo hagot'éégo k'ihzhí' nohwiinííł dahíí bighá halaa ba'ihédaandzi le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daadnlzigo la'íí bédaahildzidgo bił daagohilzhógoo bá nada'iidziid le':

²⁹ Bik'ehgodaahin'nań kq' ndi'ilk'áhi nlíni at'éé.

13

¹ Ik'isó hł daanjqohíí k'ehgo dayúweh hł daanohjqo le'.

² Nnee doo bídaagonłsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yídaagolsi dago yá da'dezné' lék'e.

³ Ha'ánshijeedíí bínadaalñiih, bił ha'ánshojeedhíí k'ehgo; hadín bits'í biniidaagonkt'ééhíí bínadaalñiih, nohwíí ałdó' nohwits'í gólíigo bedaahinohnaa.

⁴ Na'i'neehíí nnee dawa daayidnłsi le', doo ilts'á' nant'i' na'aashgo da: ch'a'o'ínéhíí la'íí

nant'ì' nakaihíí Bik'ehgo'ihì'nań yaa yádaakti'go yándaago'áah.

⁵ Bestso doo bidáhzhì' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyéé lèk'e ndi baa nohwìl daagozhóó le': Bik'ehgo'ihì'nań gánohwìhñiid, Doo nits'á' dah-dosháh át'éé da.

⁶ Áík'ehgo doo t'ąązhì' daasiitìj dago gádaan'nii, NohweBik'ehń shich'oníhi nli, nnee hago ádaashidoliíí doo bee nésdzid da.

⁷ Nohwá naziinií bínádaałñiih, Bik'ehgo'ihì'nań biyati' bee nohwich'ì' yádaakti' n'íi: da'odlaąhíí k'ehgo da'ohdlaą le', nt'é ádaizlaahíí baa natsídaahkees.

⁸ Jesus Christ, adaąadá' át'ééhíí k'ehgo díi jii t'ah ágát'éé dahazhì' ágát'éé.

⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidońií hela': Bik'ehgo'ihì'nań bilgoch'oba'íí bee kojíídí' ko'odla' nalwodgo áyíłsigo nht'éé, doo hagog'éégo ch'iyąąhíí bee da, áí bikísk'eh ánáda'ch'o'łjii ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da.

¹⁰ Jews bich'ì' begoz'aaníí bitl'ááhyú daanliinií da'ch'okąąh goz'ąągee Bik'ehgo'ihì'nań baa naltéehíí ła' áígee nada'iziidií daayiyąągo dábik'eh; áí na'idziidií bee Bik'ehgo'ihì'nań nohwá ch'ígót'ì' daanzi; áídá' Christ tsì'ilna'áhi biká' nohwá daztsąąhíí bighą nées Bik'ehgo'ihì'nań bich'ì' nohwá ch'ígót'ì'. Nnee Jews bich'ì' begoz'aaníí zhą yikísk'eh ádaat'eehíí doo áík'ehgo bágoz'ąą da.

¹¹ Magashi, dibekíj, gantl'ízéta nnee nda'íłsiihíí bighą nadaistseedá' bidikíí okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okąąh goz'ąą yune' áyikaah, áídá' bits'ihíí kìh goznilíí anahyú daayidikiid lèk'e.

12 Áík'ehgo Jesus áldó', dabií bidikíí bee n̄nee hadaadilne' doleelhíí bigha k̄ih goznílíí binaadyú ledn'aahíí dáádit̄ihíí anahyú biniigodelzaa.

13 Áík'ehgo néé áldó' n̄nee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanohwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaa da'anahyú bich'j' dokáh.

14 Dzaagee doo nohwá dahazh̄j' daagondlij goz'aqa da, áídá' dahazh̄j' daagondleehíí biká daadéet'j̄j.

15 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ dákozhá baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaqahgo ba'ihédaandz̄j le', bizh̄j' ba'ihégoš̄jgo behagohiigháh le'.

16 Nk̄t'éégo ádaanoht'eego la'íí nohwíyéehíí iltahoh'niigo baa daayohnah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihinañ yaa bił gozhóq.

17 Hadín nohwá naziiníí bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníí yinádaadéz'j̄híí bigha; áí Bik'ehgo'ihinañ nohwá yił nanágodol̄nihi at'éé bił daagozhóqgo ádaat'j̄iyúgo nk̄t'éé, áídá' doo bił daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhqo da.

18 Nohwá da'ohkaqah: nk̄t'éégo ádaahiit'j̄jgo bídaagonz̄j, dawa ánádaahiit'j̄jíí bee da'aniigo ánádaahiit'j̄jgo hádaahiit'j̄j.

19 Shá da'ohkaqah doleelgo itisgo nánohwoshkaqah, dák'adégo nohwaa nádishdaahíí bigha.

20 Bik'ehgo'ihinañ, bits'á'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'ehñ daztsaadí' naadiidzaago áyíílaa, bidikíí nohwá ngon'ááníí dahazh̄j' n̄dzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibek̄j nk̄t'éégo yinádéz'j̄híí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi,

bichagháshé n̄t'éēgo yinádéz'j̄i.

²¹ Bik'ehgo'ih̄i'nān hadaanohwidile', áik'ehgo nt'é bił dábik'eh̄ií dawa n̄t'éēgo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bił dábik'eh̄ií nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dázhó ba'ihégoſ̄i le', doo ngonel'ąą dayú dahazh̄i'. Doleelgo at'éē.

²² Nánohwoshkąąh shik'íyú, Díi ádaanohwidéniidíi doo bik'edaashołch'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhágo bee nohwich'j̄' k'eshilch̄ií.

²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínádzáá ląą; déť'ihégo nyáá lək'eyúgo, akú bił nánsht'aashgo nádaanohwistséh ndi at'éē.

²⁴ Nohwá naziiníi dawa, ła'íi Bik'ehgo'ih̄i'nān bichagháshé dawa, Gozhóó, shá daabikdoh̄ni. Ítalyú daagolíníi, Gozhóó, daanohwik̄ni.

²⁵ Bik'ehgo'ih̄i'nān biłgoch'oba'íi bee nohwich'j̄' goz'ąą le'. Doleelgo at'éē.

**The New Testament of our Lord and Saviour
Jesus Christ
New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache,
Western)**

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 31 Aug 2023

22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049